

A GAZDASÁGI ÉS HITELSZÖVETKEZETEK
SZÖVETSÉGE
XV. JUBILÁRIS KÖZGYŰLÉSÉNEK
ÉS
SZÖVETKEZETI KIÁLLÍTÁSÁNAK
EMLÉKKÖNYVE

ÖSSZEÁLLITOTTA :

DR. OBERDING JÓZSEF GYÖRGY
A G. H. SZ. TITKÁRA.

MINERVA IRODALMI ÉS NYOMDAI MŰINTÉZET RT.
CLUJ, 1938.

A GAZDASÁGI ÉS HITELSZÖVETKEZETEK
SZÖVETSÉGE
XV. JUBILÁRIS KÖZGYŰLÉSÉNEK
ÉS
SZÖVETKEZETI KIÁLLÍTÁSÁNAK
EMLÉKKÖNYVE

ÖSSZEÁLLITOTTA :

DR. OBERDING JÓZSEF GYÖRGY
A G. H. SZ. TITKÁRA.

MINERVA IRODALMI ÉS NYOMDAI MŰINTÉZET RT.
CLUJ, 1938.

EMLEKKÖNYV
SZÖVETESTI KIADÁSÁNAK
XX. JUBILÁRS KÖZGYŰJÉSENEK
SZÖVETESTI KIADÁSÁNAK
SZÖVETESTI KIADÁSÁNAK

T I Z E N Ö T É V

Tizenöt év nem nagy idő egy intézmény történetében, Központunk életében azonban mégis határkövet jelöl meg. Az intézményes magyar szövetkezeti mozgalom, — melyet a budapesti Országos Központi Hitelszövetkezet életrehívásától számítanak, — ebben az évben ünnepelte negyven éves jubileumát, s mi abból húsz évvel ezelőtt szakadtunk ki, 1918-ban. 1918-tól 1923-ig a Romániába kebeleztetett magyarság szövetkezeti mozgalma éppen csak vegetált. A szövetkezetek a pénz értékének leromlása folytán elvesztették régi alaptőkéjüket, betétállományuk is elértéktelenedett, úgy, hogy feladatuk betöltésére képtelenné váltak. A jobb jövő reményét és bizalmát az O. K. H. kirendeltségeinek még ittmaradt vezetői tartották és élesztgették bennük. Valkó Gyula, a cluji kirendeltség vezetője indította meg a megváltozott keretek közt való újjászervezkedés mozgalmát, melynek eredményeként 1920-ban megalakult az új irányító központ, a Gazdasági és Hitelszövetkezetek Szövetsége. Központunk azonban csak 1923. év őszén kezdhetette meg működését, ekkor nyertek alapszabályai jóváhagyást. A szövetkezetek öt éves vegetatív élete után most új lendülettel indult meg a szövetkezeti élet, s mi ettől az időponttól számítjuk szövetkezeti mozgalmunk kisebbségi történetét.

Az 1923. évtől napjainkig eltelt 15 év küzdelmes, de egyben eredményteljes korszakában a világgazdasági válság és a konverziós évek voltak a legsúlyosabbak. Szervezetünk és mozgalmunk irányvonalát ezen idő alatt 3 szövetkezeti törvény rendelkezése szabta meg, a megkezdett úttól sokszor merőben eltérő új,

addig még járatlan és ismeretlen területek felé terelve. Ebben a tekintetben e jubileumi évünkben ért a legérzékenyebb kormányhatósági rendelkezés a szövetkezeti rendelettvörvénnyel, mely megszüntette szövetkezeteink önellenörzését, ellenörző kötelékünknek, az Uniónak likvidálásával, a szövetkezeti autonómia egyéb nagyjelentőségü jogainak a megvonása mellett.

Szövetségünk és a kisebbségi sorsban eltelt szövetkezeti életünk tizenöt éve után ezen legujabb rendelkezés új feladatok elé állit és új korszakot nyit meg szövetkezeti mozgalmunkban. Indokolt volt tehát, hogy eme nevezetes fordulón megálljunk egy percre, visszatekintsünk a megtett útra és számba vegyük a végzett munka eredményét. Tizenöt éves jubileumunkat nem ünnepnek tekintettük, hanem számvetésnek a multtal és a jövővel. Visszatekintve pedig az elmúlt másfélévtized súlyos éveire és számtalan nehézségére, az a meggyőződés válhatik bennünk urrá, hogy célkitűzésünket, mint a multban, úgy a jövőben is eredményesen munkálhatjuk, hiszen tetterőnket és alkotókészségünket a legnehezebb körülmények sem tudták csökkenteni, sőt minél több és minél nagyobb nehézségekkel álltunk szemben, annál nagyobb igyekezettel és erőmegfeszítéssel dolgozott egyre növekvő táborunk.

Az itt következő sorok nem adnak terjedelmes beszámolót mozgalmunk és Szövetségünk tizenöt éves multjáról, csupán a jubileumi közgyűlés és az azzal kapcsolatos Szövetkezeti Kiállítás emlékét kívánja megörökíteni, annak a nehány napnak a történetét, melyet a munka folyamatosságának a megállításaival, saját életünk áttekintésére fordíthattunk.

Jubiláris közgyűlésünk.

Szövetségünk 1938. június 28-án tartotta meg XV. jubiláris közgyűlését intézetünk székhelyén az Unitárius Püspökség dísztermében. A közgyűlésre nagy számban jöttek el a legtávolabbi vidékek szervezetkezeinek képviselői is. A meghatalmazott megbizottak száma 212 volt, akik közül 44 alapító tag, 1827 szavazattal és 182 rendes tag 29.467 szavazattal képviseltette magát. A meghatalmazott megbizottak mellett nagy számban jelentek meg a szervezetek vezetőségi és rendes tagjai is.

A díszközgyűlés elnöki asztalánál gróf *Béldi Kálmán* elnök mellett dr. *Jelen Gyula* alelnök, dr. *Gyárfás Elemér*, *Zoltáni Pál*, gr. *Haller István*, *Sándor Béla* és *Mikó László* ig. tagok, valamint dr. gr. *Bethlen László* vezérigazgató. és dr. *Ferencz József* ügyvezető igazgató foglaltak helyet. Ott láttuk a közgyűlés közönségének soraiban a református egyház részéről gr. *Teleki Arctur* főgondnokot, a róm. kath. egyház vezetői közül dr. *Inczédi Joksman Ödön*, az Egyházmegyei Tanács alelnökét, dr. *Boga Alajos* referenst, *Márton Áron* kanonokot, az unitárius egyház részéről pedig dr. *Kiss Elek* főjegyzőt. Az Erdélyi Gazdasági Egylet képviseletében gr. *Teleki Béla* alelnök és *Török Bálint* igazgató jelentek meg. Intézetünk tisztviselői karából *Petrovay Tibor* cégjegyző, *Elekes Béla* és *Hantz S. István* főellenőrök, *Horváth József*, *Pálffy Kálmán*, *Perjessy János*, *Cseh Ferenc* és *Patakfalvy Béla* ellenőrök, *Plettl István* telepvezető, *Farkas Fernec* főkönyvelő, *Lammert Sándor* könyvelő, *Nagy Irén* tisztviselőnő, dr. *Fazekas János* ügyész, valamint a központ titkára és a „Szövetkezeti Értesítő” szerkesztője dr. *Oberding József György* vettek részt a közgyűlésen.

Gróf Béli Kálmán elnöki megnyitója.

A közgyűlést ünnepi hangulatban nyitotta meg Béli Kálmán, Szövetségünk elnöke.

Amint a közgyűlés elé terjesztett igazgatósági jelentés is bizonyítja, — mondotta elnöki megnyitójában Béli gróf, — Szövetségünk a múlt évben biztos lépésekkel haladt hivatásának teljesítése felé. A helyreállott és megnövekedett bizalom folytán jelentősen emelkedett betétállományunk és az új kölcsönök lehetővé tették, hogy tagintézeteinket az eddiginél sokkal nagyobb mértékben támogathassuk, ami intenzívebb működésre és erősebb fennállásra vezetett.

Az elmúlt évben is számos új szövetkezet alakult. Hitelszövetkezetek különösen azokon a vidékeken, ahol pótolniok kell azt az űrt, ami a kisbankok megbénulása folytán támadt. A megfelelő gazdasági szövetkezeteknek talán az előbbieknél is fontosabb feladatot kell teljesíteniök. Ezek a gazdasági szövetkezetek a termények és termékek összegyűjtésével, a jobb értékesítéssel, azoknak ipari feldolgozás útján való értékesebbé tételével, a közvetítő kereskedelem hasznának a termelők javára való biztosításával tagjaiknak jelentékeny előnyöket biztosítanak s így gazdasági helyzetüket lényegesen megjavítják. Ezek a szövetkezeteink, — amint a kiállításunk látogatói tapasztalhatták, — ipari és gazdasági életünkben élénk tevékenységet fejtenek ki s újabb és újabb üzletágak felkarolásával hovatovább tért hódítanak.

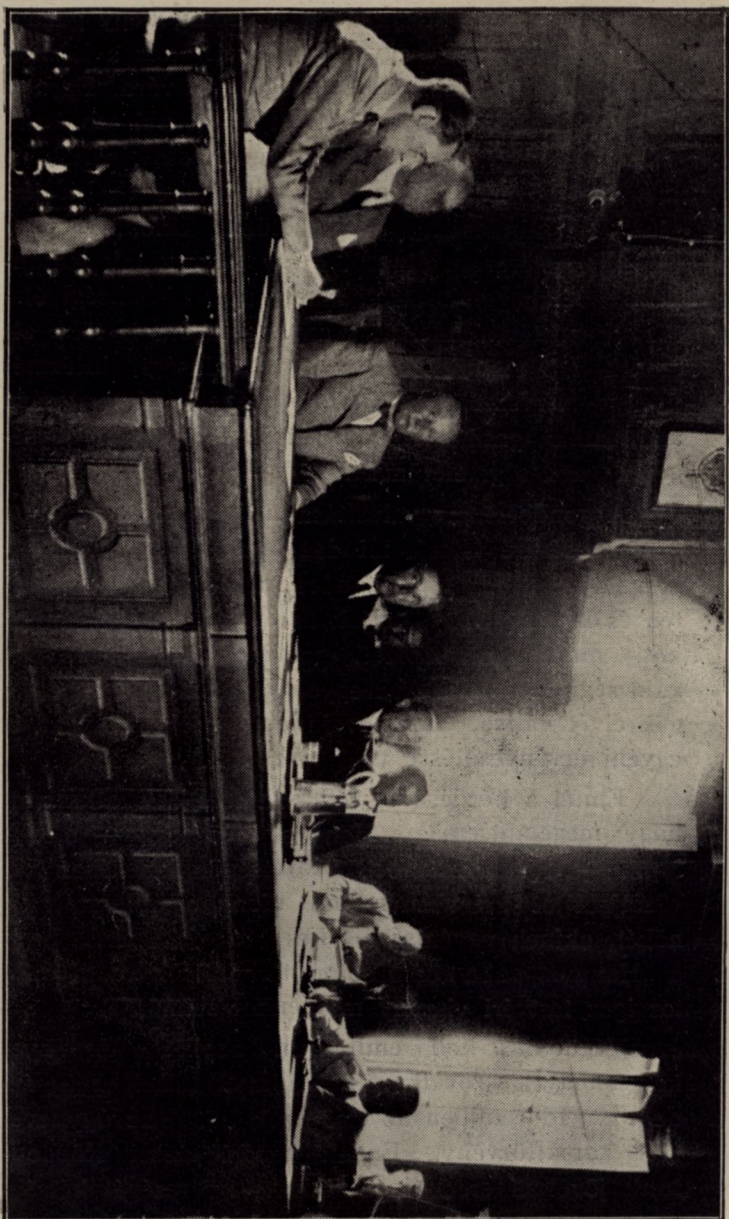
Kisebbségi életünkben sok gazdasági lehetőség és rengeteg tennivaló volna. Ha azzal a gondolattal foglalkozunk, hogy mivel lehetnénk kisebbségünknek legeredményesebben hasznára, mint fontos

szükségesség jelentkezik az a gondolat, hogy gazdasági intézményeink egymás mellett, kéz a kézben működjenek együtt népközösségünk javára. Ezen a téren, — amint már említettem, — annyi tennivaló volna, hogy helyes munkamegosztással mindenünknek bőven maradna tér működésének kifejtésére. De mindenik szövetkezetünk külön, sajátos céljainak elérésére alakult s így nem tudok lemondani arról a gondolatról, amely már kisebbségi életünk kezdetén felmerült s amelyet azóta is több oldalról hangoztattak, — hogy gazdasági intézményeink tervszerű együttműködésének biztosítására alakítsunk gazdasági tanácsot s az irányítsa egységesen gazdasági életünket.

A gondolat megvalósítása nem rajtunk mulik s rendelkezésére állunk mindazoknak, akik célszerűnek látják a gazdasági tanács megalakítását. Öszintén és készséggel vállaljuk az erre irányuló munkát, mert a szövetkezeti eszmének is az egymáson való segítés a célja s az egyenlő jogok és köteleességek elvét vallva, kizár minden hatalmi vágyat és egyéni érvényesülésre való törekvést.

Ennél a kérdésnél felhasználom az alkalmat, hogy megemlítem a „Hangya“ Központ — mondhatni — újjáalakulását s Szövetségünk nevében üdvözljem testvérintézményünk ujonnan választott elnökét, akinek egyénisége teljes biztosíték arra, hogy a „Hangya“-val a köz szempontjából annyira kívánatos igaz testvéri viszony mindenkor fennálljon.

Végül meg kell említenem azokat a törvényeket, amelyek szövetkezeti életünket közelebből érintik. Időrendben az első ezek közül az úgynevezett kamattörvény. Ennek rendelkezései Központunk jövőbeli eredményét, illetve nyereségét kétségkívül csökkenteni fogja, viszont az olcsóbb kamat

Az igazgatóság. Balról jobbra: Petrovay Tibor, Dr. Gyárfás Elemér, Dr. Jelen Gyula, Gr. Bélydy Kálmán,
Dr. gr. Bethlen László, Dr. Oberding József, György, Gr. Haller István, Dr. Ferenetz József.

A közgyűlési terem egyik részlete.

megkönnyíti hitelt igénylő tagjaink gazdasági helyzetét. A most legújabbban kiadott szövetkezeti törvényről és az ezt megelőző rendeletekről meg kell állapítanom, hogy ezeknek a téves magyarázása, a hozzájuk fűzött kombinációk s a nyomukban kelt hírek bizonyos fogalomzavarokra vezettek. Ez pedig a szövetkezeti ügyet szívéükön viselő tagjainkban aggodalmat, nyugtalanságot és kishitűséget keltett. Az ezekkel kapcsolatos ügyekről Bethlen László gróf vezérigazgató — aki az illetékesekkel több-izben tárgyalt Bucurestiben — bővebb felvilágosításokkal szolgál. Felvilágosításából kitűnik, hogy nincsen okunk borulátással nézni a helyzetet s minden reményünk megvan arra, hogy, — amint eddig is ezer nehézség között éltünk és fejlődtünk, — ezután is élni és fejlődni fogunk!

Ezután kegyeletes szavakban emlékezett meg az igazgatóság mult évben elhalt két érdemes tagjáról, dr. *Drexler* Béláról és dr. *Elekes* Dénesről, kiknek érdemeit jegyzőkönyvileg örökítette meg a közgyűlés. Majd előterjesztette a király Őfelségéhez intézendő távirat szövegét.

Hódoló távirat Őfelségéhez.

A közgyűlési termet zsúfolásig megtöltő résztvevők felállva hallgatták meg a király Őfelségéhez intézett hódoló távirat szövegét. Ugyancsak táviratilag üdvözölte a közgyűlés a nemzetgazdasági minisztert, a kisebbségi ügyek vezérigazgatóját, a Bucuresti-i Szövetkezeti Központ vezérigazgatóját és a Nemzeti Szövetkezeti Intézet ellenőri osztályának vezérigazgatóját.

Őfelsége, II. Károly királyhoz intézett hódoló távirat szövege a következőképen hangzott:

*Őfelsége II. Károly király Kabinetirodájának,
Bucureşti.*

A Gazdasági és Hitelszövetkezetek Szövetsége tizenötödik jubiláris közgyűlése alkalmából hálával emlékszik meg Felséged jóakarataról, amely szövetkezeteink és a federálénk számára lehetővé tette, hogy a szövetkezeti autonómia szellemében működjenek és fejlődjenek. Mély hódolattal kérjük Felségedet, hogy ezen fejlődés és továbbhaladás biztosítása érdekében kegyeskedjék biztosítani ezen autonómiát a jövőre is népünk és országunk javára. Mély hódolattal

gróf Béldi elnök, dr. gróf Bethlen vezérigazgató.

A nemzetgazdasági miniszter úrhoz intézett távirat szövege:

*Mitița Constantinescu nemzetgazdasági miniszter
úrnak,
Bucureşti.*

A Szövetségünkbe tömörült 437 szövetkezet nevében jubiláris közgyűlésünk alkalmából üdvözljük Miniszter urat és az új szövetkezeti törvénnyel kapcsolatos kérdéseinkben kérjük jóindulati támogatását.

*Gazdasági és Hitelszövetkezetek
Szövetsége.*

A kisebbségi ügyek vezérigazgatójához a következő szövegű táviratot intézte közgyűlésünk:

*Z. Păclişeanu vezérigazgató úrnak,
Bucureşti.*

Szövetségünk 15. jubiláris közgyűlése üdvözlöve Vezérigazgató urat, hálával emlékszik meg arról a megértő támogatásról melyben megbizottainkat legutóbbi tárgyalásaink alkalmával ügyünket felkarolva részesítette és kéri azt a jövőben is.

*Gazdasági és Hitelszövetkezetek
Szövetsége.*

A Nemzeti Szövetkezeti Intézet ellenőri osztályának vezérigazgatójához az alábbi sürgőnyt intéztük:

Bulandra vezérigazgató úrnak,

Bucureşti.

Szövetségünk jubíaris közgyűlése alkalmából üdvözljük Vezérigazgató urat új munkahelyén és kérjük, hogy az ellenőrzés és irányítás új rendjében terjessze ki figyelmét a kisebbségi szövetkezetek munkájára is.

*Gazdasági és Hitelszövetkezetek
Szövetsége.*

Gróf Bethlen László vezérigazgató beszámolója.

Bethlen László gr. vezérigazgató a mérleg és eredményszámla előterjesztése után — amit a közgyűlés egyhangulag fogadott el — nagy beszámoló beszédben ismertette a Szövetség múlt évi tevékenységét. Megállapítható, — mondotta — hogy a konverzió után szövetkezeteink újabb lendülettel fejlődnek tovább, a hitelélet újra megindult és a szövetkezetek mindannyian folytatják régi tevékenységüket. Sajnos, a Szövetség tőkeereje még nem áll ott, hogy a hitelszövetkezetek hiteligénylését oly mértékben tudná kielégíteni, amint az szükséges. Visszleszámítolást csak magánbankoktól kap, ezért fokozni kellene az üzletrésztőkék növelését és a betétgyűjtés iramát. Köszönetet mondott egyben azon pénzüstézetek, melyek felismerve szövetkezeteink törekvését, olcsó visszleszámítolási hitelt nyújtottak. A Központ iránt megnyilvánuló bizalmat mutatja, hogy az elmúlt évben 8 millió lej új betétet helyeztek el, de közintézményeink és erkölcsi testületeink még nem siettek oly mértékben mozgalmunk támoga-

tására, amint az szükségessé volna. A múlt évben folyósított kölcsönök különösen állat-, vetőmag-, mezőgazdasági gép beszerzés és földvásárlás céljait szolgálták. Nagy mértékben támogatta kölcsöneivel a központ az új tejszövetkezetek felszerelését is, amellet felépítette második központi tejfeldolgozó telepét I. G. Ducán. Tervbe vette az igazgatóság egy harmadik tejfeldolgozó telep felépítését is a Szilágyságban. A soványtej, a kazein ipari feldolgozását is meg fogjuk oldani, mint-hogy a falusi tejszövetkezetek ezidőszereint nem értik át azt az eredeti elgondolást, hogy a lefölözött tejet állattakarmányozásra használják fel, hanem lefölözött tejjüket idegen cégeknek adják el, melyek annak ipari feldolgozásával nagy hasznot érnek el. Fokozottabb figyelmet fordít Szövetségünk a mezőgazdasági terményértékesítés tovább építésére is. A testvér „Hangya“ Központtal szoros együttműködést építetünk ki. Örömmel látjuk a szövetkezeti eszme nagy térhódítását mely az egyre újabb és újabb szövetkezetek alapításában jut kifejezésre, de óvatosságra inti az új szövetkezeteket, hogy tartsák szemelőtt az igazi szövetkezeti gondolatot és ne törekedjenek kapitalisztikus feladatok megvalósítására, mely ellentétben áll mozgalmunk eszmei célkitűzésével. Új üzletágakat is bekapcsolt a központ múlt évi tevékenysége során. Így biztosítási osztályt szervezett a Minerva Biztosító Intézet vezérképviselőjeként és géposztályt állított fel a falvak mezőgazdasági gépszükségletének olcsóbb el-látására.

Gróf Bethlen László vezérigazgató javasolta két szövetkezetnek a központtal való egyesítését s ezt a közgyűlés elfogadta. Kitért a „Pitvar“ háziipari szövetkezet tevékenységére és a cluji „Méhkas“ szövetkezet ujjaszervezésére. Az utóbbi szövetkezet vezetését a fiatal értelmiség vette át s közülük a gyakorlati munka révén remélhetőleg képzett vezetők válnak

mozgalmunk számára Elismerését fejezte ki a központ ellenőri karának, majd ismertette az új szövetkezeti törvénnyel kapcsolatos helyzetet. A szövetkezetek ellenőrzése az új törvény folytán a bucurești-i felügyelő hatóság hatáskörébe ment át, ez a hatóság azonban delegálhatja a korábban működött ellenőri szerveket. — Ez a lehetőség reményt nyújt arra, hogy a régi, kipróbált ellenőri kar továbbra is szolgáltatára legyen szövetkezeteinknek. Kérte a közgyűlést, mondja ki, hogy a volt Unió aktív és passzív vagyonát a Szövetség átveszi és a törvény keretein belül a Szövetség a jövőben ugyanazon hatáskört fogja betölteni, mint korábban az Unió. Végül köszönetet mondott Bethlen gróf a kiállításon résztvett szövetkezeteknek, megköszönve azok ügybuzgóságát, amit a szövetkezeti kiállítás sikere érdekében fejtettek ki.

Vezérigazgatónk terjedelmes beszámolóját nagy érdeklődéssel fogadta a közgyűlés s nagy megnyugvással vette tudomásul a szövetkezeti törvénnyel kapcsolatos bejelentését, minthogy a törvényelőkészítés aggodalommal töltötte el a szövetkezeti közhangulatot.

Polgár Gyula, a sâncraiu-i hitelszövetkezet vezetője a közgyűlés és az összes csatlakozott szövetkezetek nevében háláját és köszönetét fejezte ki Bethlen László grófnak, aki önzetlen és fáradhatatlan munkával igyekszik népünk gazdasági érdekeinek érvényt szerezni a Szövetség útján s aki a nagy kiállítás megrendezését is kezdeményezte. A közgyűlés hosszas és meleg ünneplésben részesítette Bethlen gróf vezérigazgatót.

A vezérigazgató beszámolójához *Szöke* Gábor, *Hadházi* Sándor, *Pálffy* György, *Gadó* Jenő, *Lőrinczi István*, *P. Trefan* Timotheus dr. és *Becsky* István szoltak hozzá. Bethlen gróf válaszolva a felszólalásokra, megköszönte az iránta megnyilvánult bizalmat s avval

fejezte be beszédét, hogy a jubileumi összejövétel után ki-ki visszatérve a helyére, folytassa tovább a zajtalan komoly munkát. A méltóságteljes hangulatban lefolyt díszközgyűlést közebed követte s ezen tőbli, mint 300 szövetkezeti vezető vett részt. A közgyűlés közönsége délután meglátogatta a szövetkezeti kiállítást.

A Szövetkezeti Kiállítás.

Jubiláris közgyűlésünkkel kapcsolatban a Katholikus Kör helyiségeiben Szövetkezeti Kiállítást rendeztünk. A kiállítás június hó 26-án, vasárnap délelőtt 10 órakor nyílt meg és 29-én este 8 órakor záródott be. A kiállítás ünnepélyes megnyitását nagyszámban vettek részt a szövetkezetek kiküldöttjei, valamint egyházi és társadalmi életünk előkelőségei. Megjelentek azon a helyi hatóságok képviselői is Manole Enescu ezredes, Cluj vármegye prefektusának vezetésével. A megjelent előkelőségek sorában ott láttuk a magyarság vezérét, dr. gróf Bethlen Györgyöt a feleségével, dr. Inczedy-Joksmán Ödönt, a Róm. kath. Egyházmegyei Tanács alelnökét, dr. Boga Alajos referenst, Adorján Károly kanonokot, dr. P. Jánossy Bélát, dr. Kiss Elek unitárius püspök helyettest, Máton Áron kanonokot, dr. Balássy Imre főesperest, Török Bálint E. G. E. igazgatót, Telegdy László központi főfelügyelőt, Sándor Béla vezérigazgatót, dr. Kováts S. János ny. ker. akadémiai professzort, a „Hangya“ központ részéről Unghy Mihály cégjegyzőt, Fekete Györgyöt, a „Szövetkezés“ szerkesztőjét, Bitay mérnököt, szövetkezeti táborunk vezetői közül pedig dr. gróf Bethlen Lászlónét, Bagaméry Zsombort, dr. P. Trefán Timotheuszt, dr. Bernád Ágostont, Sztankó Zoltánt, Gyarmathi Árpádot, dr. Keresztes Zsigmondot, dr. Karda Ferencet, Leitersdorfer Sándort, Szele Mártont, Szakáts Miklóst, Fülöp Gézát, Baykai Sándort, Csöregi Andrást, dr. Bartha Ignácot, Ullman Ferencet, Grieger Györgyöt. A helybeli hóstáti gazdák gazdasági egyesületük elnökének, Balázs István-

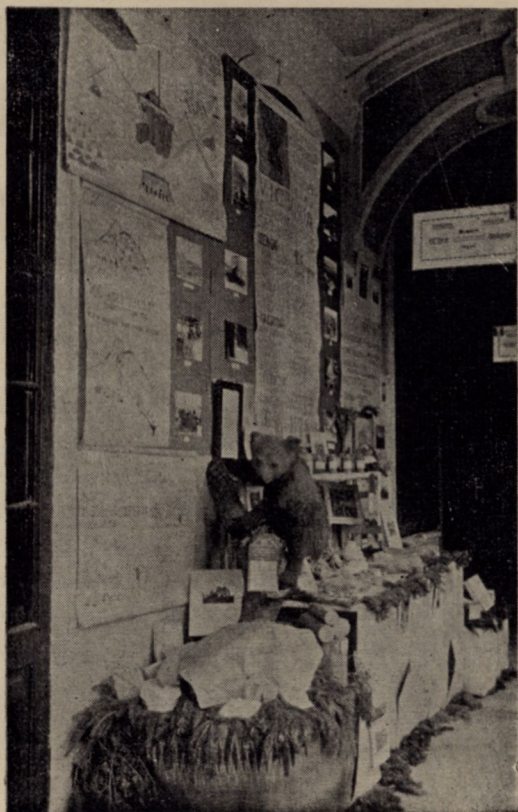
nak vezetése alatt csoportosan jelentek meg. A megjelentek teljes névsorát, sajnos, nem tudtuk számba venni.

A megnyitó beszédet a nagyteremben összeszokott közönség előtt mondotta vezérigazgatónk. Üdvözölte a hatóságok képviselőit, a szövetkezetek küldötteit és a megjelent nagyközönséget, majd így folytatta beszédét: „Szövetségünk, amely működésének 15-ik évfordulójához érkezett el, fennállásunk eme határkövénél, a most megnyitandó kiállításon óhajtja nagy vonásokban bemutatni mindazon fontosabb munkaterületeit, amelyeken tevékenységét kifejti. Kiállításunkkal nem azt akarjuk dokumentálni, hogy működésünk és eredményeink máris tökéletesek és teljesek. Nagyon jól tudjuk, hogy ettől a soha el nem érhető végcéltől távol vagyunk. Célunk azonban jubileumunk alkalmából, egyrészt köszönetünket és hálánkat leróni azon megértő szellemmel szemben, amely a múltban szövetkezeti működésünk autonom és az ország érdekében való kifejthetését megengedte, másrészt reméljük, hogy kiállításunk hozzá fog ahhoz járulni, hogy a nagyközönség munkánkat megismerje és azt a jövőben fokozottan támogassa, kisembereink és országunk javára.“

A kiállítás öt osztályában mutatta be szövetkezeink produktivitását, éspedig: a mezőgazdasági-, hitel-, ipari-, fogyasztási- és háziipari szövetkezetek osztályában.

Az előteret és kiállítás nagytermét a mezőgazdasági szövetkezetek foglalták el. Az előtérben a mercurea-ciuci „Csík“ erdőgazdasági és a sândominici „Victoria“ áll. gazdasági szövetkezet mutatták be anyagukat. A „Csík“ erdőgazdasági szövetkezet fűrészelt árut és faragot fát mutatott be méret- és minőségszerinti osztályozásban. Művészi fényképei az erdő-

kitermelés, szállítás és raktározási munkálatok menétét tárta a szemlélő elé. Tervrajzokban mutatta be továbbá a szövetkezet az általa készített hétvégi nyaraló házacskákat. A „Victoria” ált. gazdasági szövetkezet,

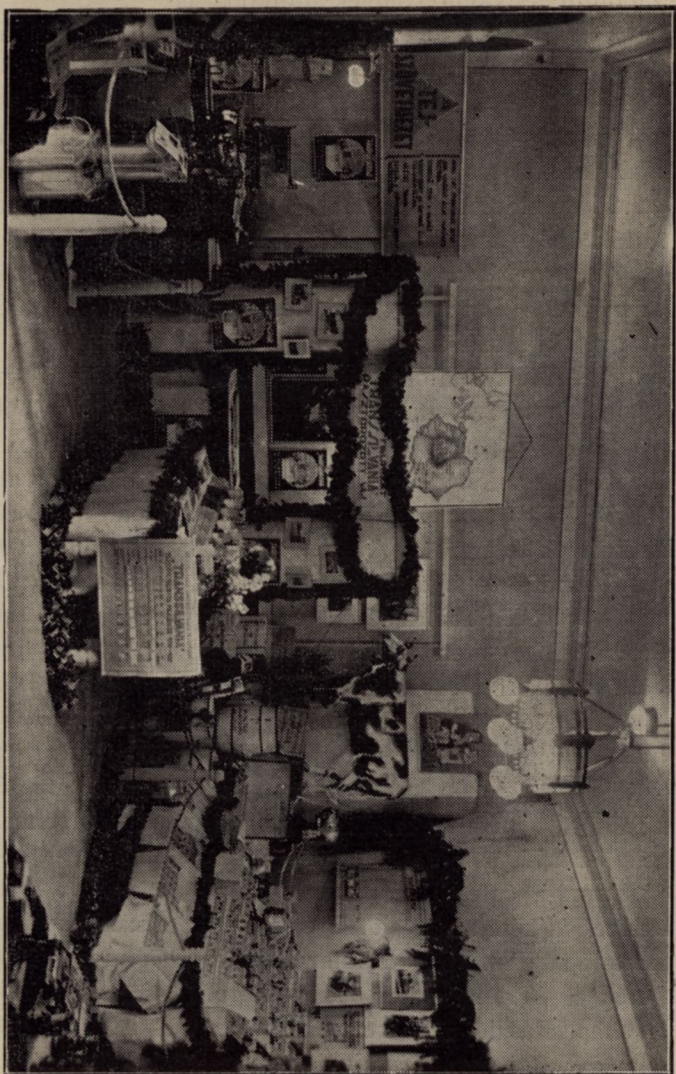
A „Victoria” ált. gazd. szövetkezet kiállítása.

melynek tevékenységi köre fűrészüzemet, téglagyártást, mészbányászatot és mészégetést, villamos centrálét, malomüzemet, legelőgazdálkodást és tejgazdaságot ölel fel, fűrészelt és gyalult áruval, mészkővel, oltott és égetett mésszel, téglagyártmányaival és malomüzemi

örleményeivel szerepelt. Munkaeredményét sikerült szemléltetőképek, grafikonok és eredménytáblázatok, valamint fényképfelvételek mutatták be.

A „*Transilvania*“ tejszövetkezetek két tejfeldolgozó telepükkel a nagyterem egyik felét foglalták le. A tejszövetkezetek kiállítási csoportjában egy falusi tejszövetkezet teljes üzemi berendezését és gépi felszerelését láthattuk a tejszövetkezetek fényképgyűjteményével. A tejfeldolgozó telepek eredeti csomagolásban mutatták be az angliai és palesztinai exportvajukat és a belföldi forgalom számára készített vaj és tejföl készítményüket. Laboratoriumi osztályuk szemléltetően mutatta ki a közönséges és pasztörözött vaj közötti különbséget víztartalom és eltarthatóság tekintetében. Kiállítási anyagukat rengeteg táblázat és grafikon tette élénkké. Egyik nagy táblázat a modern tejfeldolgozás menetét szemléltette a telepek üzemi képével. Ugyancsak itt láthattuk a lefölözött tej termékeit. A tejszövetkezetek fejlődését szemléltető grafikon szerint 1926-ban mindössze két tejszövetkezetünk működött, míg 1937. év végén 125. A tejszövetkezetek tejhozama 1926. évben 96.000 liter, 1937. évben pedig 12.000.000 liter volt. Az eladott vaj mennyisége 1926. évben 7.980 kilogrammot tett ki 14.5 millió lej értékben, 1937. évben 598.419 kilogrammot több mint 34 millió lej értékben. A telepi köteléken kívül dolgozó szövetkezetek szintén kiállították készítményeiket. Ebben a csoportban a măgherani-i, salontai-i, păsăreni-i, cămini-i, paneti-i, pădureni-i, cotești-i és chibedi-i tejszövetkezetek sajt-, illetve vajkészítményeit láthattuk. A tejszövetkezetek kostolópavillonjában díjtalanul izlelhették meg a látogatók a „*Transilvania*“ szövetkezeti vaját és tejfölt. A telepek és tejszövetkezetek színes plakátjait és grafikonjait Zsigmond Sándor üzemvezető készítette.

A mercurea-ciuci „*Csík*“ ált. gazdasági szövetkezet az általa kitermelt híres „*Répáti*“ gyógyásványi-

A „Transilvania” tejszövetkezetek és központi tejfeldolgozó telepek kiállítása.

A „Csik” ált. gazd. szövetkezet kiállítása.

A szövetségi hálózat térképe a hitelszövetkezeti házak fénykégyűjteményével.

zet, különböző feldolgozásban erdei gyümölcsöket, mint erdei gyümölcsöket, szörpöket és befőtteket, „medicago“ őrlőüzemének örleményeit, tagjai angoranyúl tenyészetéből származó angóragyapjút, csíki festékes szőnyeget, csergét, csángó és székely varottasokat, továbbá a csíki himzésminták gyűjteményét mutatta be színpompás elrendezésben. A „Répáti“ ásványvizet szívesen kínálgatták a székely leányok s nagy forgalom is volt az ásványvíz kostolónál.

A felei „*Harmonia*“ gyékényfonó szövetkezet gyékénykészítményeit, szatyrokat, kosarakat papucsokat stb. küldte el. A chibédi „*Victoria*“ malomszövetkezet különböző minőségű lisztörleményeket, a timişoarai „*Vitamin*“ paprikamalom szövetkezet „C Vitamin“ paprikáját mutatta be a kereskedelmi forgalomra szánt különböző csomagolásokban. Az I. G. Duca-i „*Voluntas*“ kender- és lennfeldolgozó szövetkezet a tilolt lenn és kender kidolgozásának a sorozatát mutatta be egészen a kész kender- és lenn szőtteményekig, valamint a spárga és kötélárukig. Ebbe a csoportba osztályozódtak be az Aiudi-i Hitelszövetkezet borpincészetének kitűnő borai és az Atid-i Hitelszövetkezet csemetefa iskolájának anyaga.

A hitelszövetkezetek gazdag kiállítási anyagából ki kell emelnünk Központunk szövetkezeti hálózatának művészi térképét, melyen különböző színű pontok jelezték a hitel-, tej- és termelő szövetkezeteket és különböző színű zászlók tüntették fel kirendeltségeink és telepeink székhelyét. A térkép mellett jobbról-balról grafikonok mutatták be szövetkezeteink és azok tagjainak gyarapodását, alattuk pedig a hitelszövetkezetek székházainak fényképgyűjteménye foglalt helyet. A grafikonok kimutatása szerint 1924. évben 298 köteleli szövetkezete volt Központunknak 81.182 taggal, 1937. évben pedig 458 szövetkezet 109.046 taggal. Fel-tűnést keltett a propaganda anyag fölött elhelyezett

hatalmas plakát: egy falusi gazdaember szövetkezeti betétkönyvön, nyugtatja karjait, „A jövő biztosítéka” felírással. A plakát és a grafikonok Guncser Nándor

A takarékosági propaganda kiállítási anyaga.

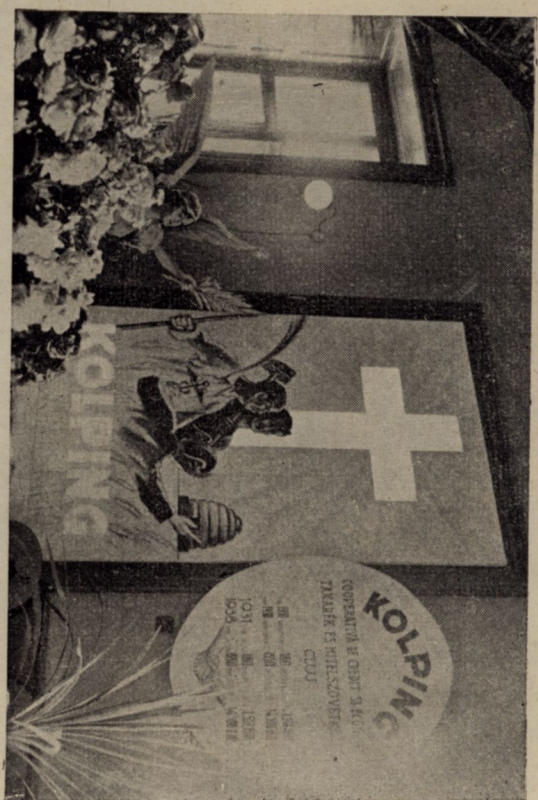
festőművész munkáját dicsérték. A hitelszövetkezeti csoport főhelyét a 113 éves cluji *Gondoskodó Társaság* *hszöv.*, a világ legrégebb hitelszövetkezetének a

muzeális értékű relikviái foglalták el. A szövetkezet eredeti alapítóokiratától kezdve a különböző időkből származó kézzelirott és később nyomtatott alapszabá-

A „Gondoskodó Társaság” Hitelszöv. múzeális relikviái.

lyait, jegyzőkönyveit, az 1825-ben készült első pénzes-ládáját — mely valóságos remeke a kor lakatosmives-ségének — s fölöttük a szövetkezet megalapítójának,

"Kolping" Takaré- és Hírszövetkezet.

Böloni Farkas Sándor 1842. évben készült arcképét állította ki a rendezőség. Kiss Pál iparművész kezéből került ki a helybeli „Kolping“ Hitelszövetkezet allegorikus díszlete a szövetkezet fejlődését feltüntető grafi-

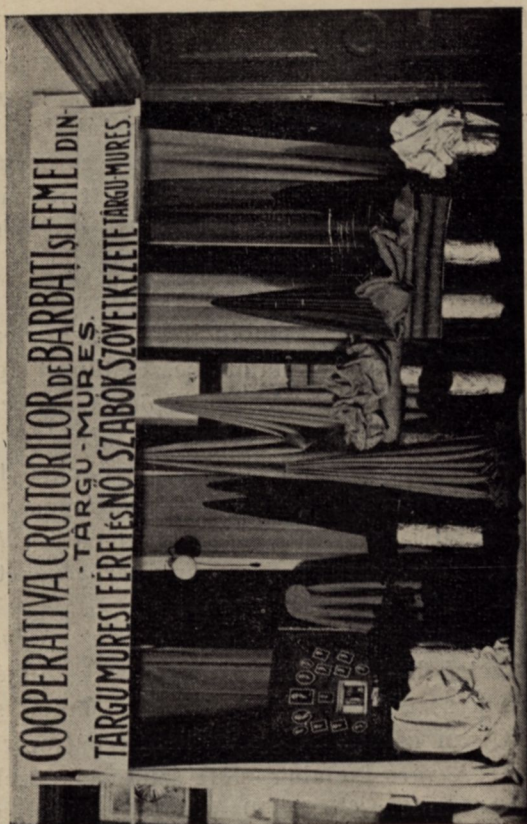

A „Minerva“ Biztosító Intézet, Központunk biztosítási osztályának képviselőjében.

konnal. Ebben a csoportban kapott helyet a biztosítási osztályunk által képviselt „Minerva“ Biztosító Intézet, a szövetkezetek biztosító intézetének ízlésesen rendezett kiállítási anyaga, a különböző hitel- és termelő

Szövetkezeti sajtó és irodalom.

Tg.-Mureşi Szabók Beszerző Szövetkezete.

szövetkezetek üvegalá helyezett biztosítási kötvényei, valamint a „Hangya“ szövetkezetek díszkötésű kollektív biztosítási kötvénye. A „Minerva“ Nyomdai Műintézet a szövetkezetek könyveit és nyomtatványait mutatta be. „A szövetkezeti sajtó és irodalom“ kiállítási anyagában a „Szövetkezés“ és a „Szövetkezeti Értesítő“ fotómontázs-szerű tablóját és a különböző folyóiratok és napilapok szövetkezeti cikkeinek szemelvénygyűjteményét láthattuk. A braşov-i „Ágysz“ szövetkezet közművelődési szakosztálya az általa kiadott „Hasznos Könyvtár“ c. népkönyvtári sorozatát küldötte el. A szakirodalmi munkák mellett ifjúsági szövetkezeti képeskönyvecskék, regények és színdarabok is ki lettek állítva, mind erdélyi szerzőktől.

Az ipari szövetkezetek csoportjában a cluji *Butoriparosok szövetkezete* kombinált szobaberendezést és díszműfaragványokat mutatott be. Feltűnést keltettek az *Aradi Bőripari Munkások Szövetkezetének* gyönyörű cipő készítményei. A helybeli „Derby“ szabószövetkezet műhelyében készült öltönyöket, a tg.-mureşi *szabók beszerzőszövetkezete* áruraktárának különlegességeit, férfi- és női ruhakelméket, a cluji „Munka“ *fémipari szövetkezet* pedig permetezőgépeket mutatott be.

Külön termet foglalt el a „Hangya“ *fogyasztási szövetkezetek* kiállítási anyaga, melynek díszét egy falusi fogyasztási szövetkezeti bolt bemutatása képezte. Olyan izléses, hogy beillenék bármelyik városba is. A városi ember előtt szinte elképzelhetetlen, hogy amit neki 8—10 üzletben kell megvásárolnia, azt egy falusi ember mind megtalálja a „Hangya“ fogyasztási szövetkezetben. Az ekevason, rézgálicon, varrótűn kezdve, a „Hangya“ cipőkrémig és a borecetig minden kapható egy falusi fogyasztási szövetkezetben. A „Hangya“ szövetkezet előterét a gazdasági szerszámok foglalták el. Az eke és szőlőperme-

A „Hangya” fogyasztási szövetkezetek központjának kiállítása.

tezőgép mellett feltűntek az újszerű Wolf-féle mezőgazdasági eszközök, amit a „Hangya“-szövetkezetek már mindjárt a kezdetben forgalombahoztak. A

Részlet a Cluji Bútorasztalosok Szövetkezetének kiállításáról.

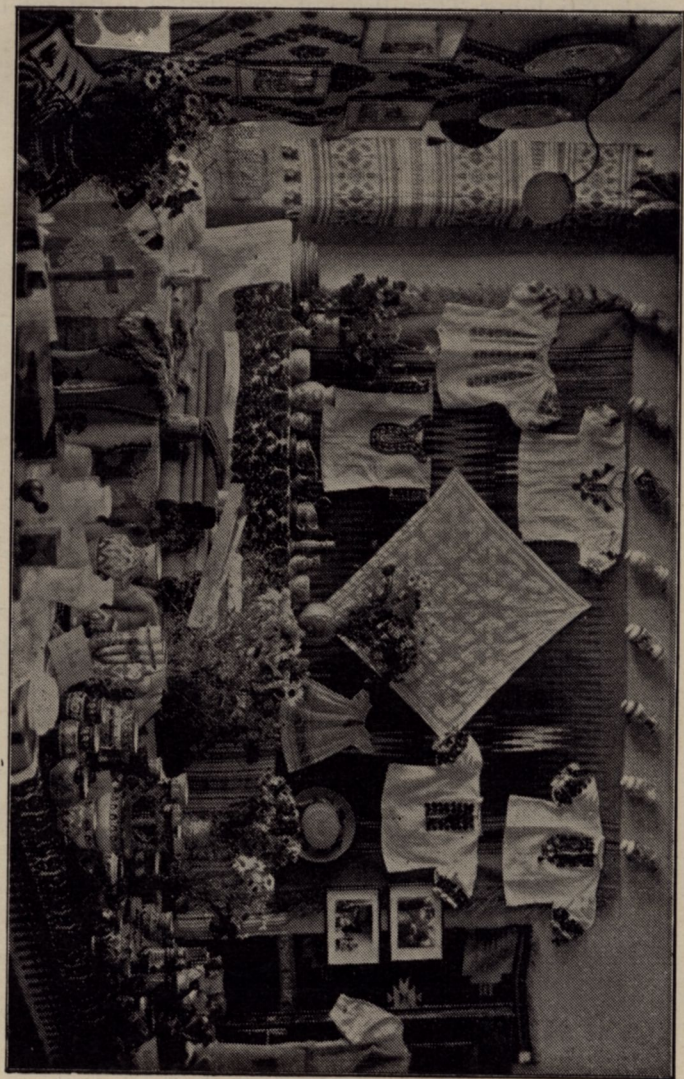
fogyasztási szövetkezetekben való vásárlás anyagi előnyeit grafikonok személtették. — A központ kötelékében lévő 325 „Hangya“ fogyasztási szövet-

kezet tagtábora több mint 60 ezer családot foglal magában, tehát közel 250 ezer fogyasztót. Ez a szövetkezeti tábor 23 millió lejt meghaladó befizetett

Az Aradi Bőrmunkások Termelő Szövetkezetének kiállítása.

üzletrésztőke mellett, a fogyasztás szövetkezeti megszervezése révén 22 millió lejt meghaladó tartalék-alapot gyűjtött, míg a saját szövetkezeti ingatlanok

"Pivár" háziipari és népművészeti szövetkezet.

A „Flóra” kertészövetkezet virágasztala.

értéke megközelíti a 13 millió lejt. Külön részt képezett a Hangya Központ propaganda anyaga, valamint a borpincészete által kiállított „Hangya“ borok és likörgyárának termékei. Ezekből kóstolót is rendeztek. A legnagyobb népszerűsége a híres „Hangya“-keserű tett szert.

A háziipari szövetkezetek csoportjában a cluji „Pitvar“ és „Alfa“ szövetkezetek szerepeltek, mint-hogy a kiállítási helyiség szűk volta miatt más hasonló szövetkezeteket nem hívhattunk meg. A „Pitvar“ szövetkezet bemutatta országrészünk minden vidékének varrottasait és kézimunkáját, sőt még a Kárpátokon-túli bucovinai és moldovai csángók szőtteményei is szerepeltek a színpompás anyagban. Sok csodálójá akadt a „kalotaszegi ékszeresek“-nek, a tiszafafaragványoknak, Vass Áron állatszobrainak, nemkülönben a népies kerámiának. Bemutatta a „Pitvar“ a magyaros disztítésű, hölgyek számára tervezett városi öltözékeit és vászoncipőit is, nagy választékban állította ki továbbá vászonszőtteményeit. Az „Alfa“ szövetkezet az általa forgalomba hozott székely szőttesek nagy anyagával szerepelt, ötletes rendezésben. Házi szőttesekből készült kész ruhákat is bemutatott, melyeknek izlésessége és olcsósága egyaránt meglepte a kiállítás látogatóit. Kiállításával sok hívet toborzott a házi szőttesek viselésére.

A helybeli „Flora“ kertész szövetkezet hatalmas rózsá csoportot épített a hitelszövetkezetek kiállítási termének a közepére s ő végezte a kiállítási helyiségek virágdíszítését is. A kiállítás minden helységét a fenyő- és virágillat töltötte be. A cluji „Méhkas“ éttermi szövetkezet csinos falatozót rendezett be, ahol a kiállítás fáradt látogatói megpihenhettek és felüdülhettek. A kiállítás kapubejárójában *Központunk géposztálya* állította ki mezőgazdasági gépeit.

A kiállítás bezárása.

A Szövetkezeti Kiállítás Péter és Pál napján, este 8 órakor zárult be. A záróbeszédet, mint a kiállítás főrendezője, dr. *Oberding* József György, központunk titkára mondotta. „A kiállítás mindannyiunk számára erőnyújtásul szolgált és új munkakedvvel töltött el, — hangzott a záróbeszéd, — mert kézzel fogható bizonyítékát láttuk annak, hogy mozgalmunk eredményes tevékenységet fejt ki s oly színvonalon áll, amit a szaktekintélyek is a legnagyobb elismerésre méltattak.“ Meleg szavakkal köszönte meg azt a lelkesedést, hogy a szövetkezetek a kiállítás sikeréért az első hívó szóra, 12 nap alatt a kiállítási anyaggal megjelentek. „Akik a jubileumi közgyűlésen résztvettek és a kiállítást megtekintették, elviszik ennek az erőbemutatónak a hírét, hogy buzdításul szolgáljon a jövő kitartó munkájához.“

A kiállítást rövid négy napi fennállása alatt több, mint ötezer látogató tekintette meg. Nemcsak a szövetkezeti életnek, de a magyar gazdasági életnek is valóságos eseménye volt a kiállítás és sokáig felejthetetlen lesz mindazoknak a számára, akik láthatták. A Szövetség jubiláris közgyűlésén oly kívánságok hangzottak el, hogy hasonló kiállításokat a jövőben is rendezzenek, lehetőleg a különböző vidékek központjában, hogy a szövetkezeti munka gyakorlati eredményeit mindenütt megismerhessék. A kiállítás rendezőségéhez oly megkeresés is érkezett, hogy anyagával jelenjék meg a fővárosban, minthogy országunk vezető körei nagy súlyt helyeznek a szövetkezeti mozgalom megismosítására és

minden olyirányu tevékenységet támogatnak, mely ezt előmozdítja.

A kiállításon résztvett szövetkezeteket díszes oklevéllel tüntette ki a kiállítás rendezőse, hogy így is lerójjá elismerését lelkes közreműködéséért.

Külön elismerést érdemelnek a kiállítás megrendezésében résztvett szövetkezetek kiküldöttei. A „Victoria“ ált. gazd. szövetkezet anyagát dr. Karda Ferenc, a „Csík“ erdőgazdasági és „Csfk“ ált. gazd. szövetkezet kiállítását Sztankó Zoltán, a „Voluntas“ lenn- és kender feldolgozó szövetkezet anyagát Szakáts Miklós, a Cluji Bútorasztalosok szövetkezetét Kaiser Gyula és Sztruhala M. Ferenc, a „Munka“ fémipari szövetkezetét Benkő Gábor a „Hangya“ szövetkezetek kiállítását Fekete György és Bitay Ferenc, a „Pitvart“ Horváth Ella és Szele Márton, az „Alfát“ Puskás Gyula, a „Méhkast“ Tunyoghi Cs. Gyula és a Flóra kertész szövetkezetét Ullmann Ferenc rendezték. Oroszlánrésze volt a rendezésben Elekes Béla főellenőrnek, tg.-mureşi központi tejfeldolgozó telepünk vezetőjének, aki a székelyföldi szövetkezeteknek a kiállításon való részvételét beszervezte s a két tejfeldolgozó telepünk, valamint a tejszövetkezetek kiállítási anyagát összeállította és elrendezte. A rendezés munkájában fáradhatatlan munkatársa volt Zsigmond Sándor.

Jubileumunk a sajtó tükrében

Jubileumi ünnepségünkkel terjedelmesen foglalkozott a napi sajtó és a szaklapok. Az alábbiakban néhány szemelvényt közlünk azokból az írásokból, melyek a pusztá hiradáson és sajtóbeszámolókon túlmenőleg mozgalmunk törekvéseit méltatják és visszhangot adnak a szövetzetei gondolat egyre terjedő népszerűségének.

A falu a városban.

Irta: Szász Endre.

(A „Keleti Ujság“ 1938. július 3.-i számának vezércikkéből.)

Egy hét alatt olyan megmozdulásnak volt tanúja ez az ősi város, amely alkalmas arra, hogy lelket öntsön a tespedőkbe és a magyar nép őseréjébe vetett hitet mindnyájunkban megerősítse. A falu jött el a városba, hogy megmutassa: szívós munka, nemes vetélkedés folyik a föld népe között és semmi ok sincs rá, hogy ennek a népnek a jövőjében kételkedjünk. Súlyos időket, a gazdasági válság éveit hagytuk a hátunk mögött és a ma és holnap napjai sem ígérnek felhő nélküli, derüs nyugvópontot, hiszen az európai nyugtalanság, akármerre is nézünk, sehol sincs lecsillapodóban, országvezető államférfiak és politikusok mindenütt abban fáradoznak, hogy toldozgassák, fenntartsák valahogy a sok irányból veszélyeztetett békét. Volna tehát oka a mi népünknek is arra, hogy aggódva, a bizonytalanság érzésével kémlelje a láthatárt, de derüs életfilozófiája, elpusztíthatatlan szívóssága,

a munka szeretete nem engedi, hogy a csüggedés legyen urrá a lelkén, dolgozik fáradhatatlanul, megállja a helyét az élet minden posztján. A Gazdasági és Hitelszövetkezetek Szövetségének kiállítása és a szövetkezeti közgyűlés a dolgozó falu üzenetét hozta el nekünk...

Abból a jelentésből, amit Bethlen László gróf a Gazdasági és Hitelszövetkezetek Szövetségének közgyűlése elé terjesztett, boldog örömmel állapíthattuk meg a magyar falusi tömegek produktivitásának emelkedő lendületét, a szövetkezeti eszme folytonos térhódításának fényjeleit. A magyar szövetkezeti munkának sok évtizedes múltja van már Transzilvániában. Lényegesen kedvezőbb gazdasági viszonyok között kezdődött meg a szövetkezeti élet s azóta évről-évre a lassú, de rendszeres fejlődés bizonyosságait tapasztalhattuk... Az eredmények annál értékesebbek, mert a szövetkezeti törvény új feladatok elé állította nemcsak a szövetkezeteket, hanem magát a szövetkezeti központot is s az a körülmény, hogy csüggedés helyett még nagyobb munkateljesítménnyel találkozunk, biztos jele szövetkezeti mozgalmunk életképességének. Külön is feljegyzésre érdemes, hogy a szövetség közgyűlésén vetette fel Béldi Kálmán gróf elnöki megnyitójában a magyar gazdasági tanács gondolatát, ami az erők további egyesítésének és a közös munka új eredményeinek nyithatja meg az útját.

Szövetkezeti napok.

Irta: *Dr. Sulyok István.*

(A „Magyar Lapok“ 1938. július 1-i vezércikkéből.)

A részletes beszámolók, melyek szövetkezeteink pompás kiállításának benyomásait és külső képét közvetítik az anyagi eredményekre helyezik a hangsúlyt. Az anyagiaknál azonban fontosabb ma ennek a kiállításnak erkölcsi sikere: az öntudat ugyanis, melyet az erkölcsi siker táplál és megerősít, a jövőben még nagyobb gazdasági eredményeknek lehet az alapja. Az erkölcsi és anyagi sikereknek e változásából születik meg minden maradandó földi alkotás...

A szövetkezeteinknek ezt az első kiállítását — kezdeményezői és megszervezői minden elismerést megérdemelnek, — nem is tudjuk másképpen nézni, mint a népnevelő és népszervező munka eredményeinek bemutatását. Vizsgai kiállítás ez: arról a gazdasági idealizmusról vizsgáznak itt le szövetkezőink, melyet mindennapi munkájukba hosszú évek alatt belevittek.

Akár a borvizes polcokat nézzük, akár a fűrészek munkáját, vagy a szövetkezeti vajgyárak angol felírású hordóit és ládáit, melyek Londonba vagy Palesztinába viszik a székely legelők illatos termékeit; akár a Hanga külön termét, mely a falusi kis fogyasztási szövetkezet ideális típusát mutatja be, mely felé 400 magyar faluban törekszenek, sok helyütt pedig már túl is szárnyalták ezt a mértéket; akár az Alfa-nak szötteseit vagy a Pitvar-nak népi himzéseit; akár a Munkának pontos rézművi munkáit, vagy a szabók, kertészek, asztalosok és cipészek szövetkezeteinek remekbe készült portékáit, — mindenütt csak azt látjuk hogy itt elsősorban nem magukért, hanem másokért, *a szövetkezetekbe tömörült testvérekért* dolgoztak azok a férfiak és nők, kik ezeket az eredményeket sok vesződ-

séggel és sok munkával, sok csalódás után, de végül mégis csak elérték. Most pedig eljutottak odáig, hogy munkájuk gyümölcseit ország-világnak, de legelsősorban mégis azoknak mutassák be, akikért ezt a nehéz és göröngyös utat évek óta csendben hangtalanul, legtöbbször elismerés és illő jutalom nélkül járók.

Az új szövetkezeti törvény indokolásában olvassuk a következő mondatokat:

„A szövetkezés ebben az országban nem egyszerű bankári, kereskedelmi vagy gazdasági kérdés, mely bizonyos számú magános személyt érdekel, kik összefogtak, hogy egymást támogassák: *a szövetkezés nemzeti probléma...*“

A tétel alapján, mely minden népre egyformán áll, az indokolás arra a következtetésre jut, hogy a szövetkezést lényeges és határozott állampolitikává kell tenni, e politikának célja pedig a falvak gazdasági életének újjászervezése és kifejtése.

Ez a politika azonban valóban az állam politikája akkor lesz, ha valamennyi nemzet, mely e földön él és együttesen az államot alkotja, a saját szövetkezésének ügyét ebben az értelemben szabadon átérezheti és képviselheti.

A magyar szövetkezeteknek ez a kiállítása bizonyosság arra, hogy mily eredményes teremtmény munkát tud elvégezni *a gazdasági idealizmus*, mely mindig és mindenütt a nemzeti érzésből, a népi közösség szükségleteinek átéréséből táplálkozik. Biztatás a magyar nép felé, hogy jó uton jár, ki a szövetkezeti utra lépett; ezzel nemcsak gazdasági értékeket termel, hanem közös nagy nemzeti javakat is, melyek emberekben, tudásban, öntudatban, bizakodásban és tapasztalatokban nagy hiányokat pótolnak. Biztosíték pedig egyuttal azok felé, kik elsősorban az állam érdekei felett őrködnek, mert semmiképen sem lehet káros az a munka, mely az állami társadalom reális javait

szemelláthatólag és napról-napra eredményesebben gyarapítja. Semmi sem mutatja pedig szemléltetőbben ezt a gyarapodást, mint épen ez a szép és gazdag kiállítás.

A szövetkezetek ereje.

Irta: *Végh József.*

(Az „Estilap“ 1938. július 1.-i vezércikéből.)

Mindig tisztelettel és elismeréssel adózunk a jól végzett munka eredményei előtt. Ezért töltött el őszinte örömmel a Gazdasági és Hitelszövetkezetek Szövetségének kiállítása, amely becsületes és beszédes bizonyítéka annak a munkának, amelyet a szövetkezetek kifejtenek. Mindössze tizenkét nap állott a vezetőség rendelkezésére a kiállítás megrendezésére. A kiállítást megelőző tizenkét nappal mentek ki az első levelek a központból a vidéki szövetkezetekhez, amelyek lelkes szorgalommal láttak hozzá a tőlük kért kiállítási anyag összegyűjtéséhez.

Bámulatos volt az eredmény: a szövetkezeti kiállítás megmutatta, hogy a nagy városok szövetkezetei ugyanúgy megértették ennek a kiállításnak fontosságát, mint a kicsiny falvak szövetkezeti közösségei. Elküldötték termelésüknek legszebb darabjait az ipari városokból és a székely falvakból egyaránt. Mindaz, amit együtt láttunk a kiállításon, becsületére szolgált a szövetkezeti központnak. Azt bizonyította, hogy a tizenöt év óta fennálló Gazdasági és Hitelszövetkezetek Szövetségének feltétlen létjogosultsága van. Évről-évre erőteljesebb és tervgazdasági alapon álló a tevékenysége. Öntudatosá teszi és egységbe tömöríti ipari életünket és a kisemberek segítségére áll termékeik értékesítésénél.

Ennek a vezércikknek nem az a célja, hogy

szakszerű szempontból és megcáfolhatatlan adatok helyességére mutasson rá a szövetségi mozgalom gazdasági előnyeire. A közgazdasági adatot felsorolták, értékelték helyettünk az arra illetékes szakemberek. Mi a magyar ujságírás első rendű feladatának azt tekintjük, hogy olvasóközönségünk figyelmét az elért eredményekre hívjuk fel.

Magyar erőt, kitartást, alkotni tudást látunk abban, hogy évről-évre újabb eseményeket tudnak felmutatni a szövetségek. A tejszövetségek óriási eredményeiről szóló grafikon adatait úgy olvastuk, mint egy színes regény gyönyörű fejezeteit. Mert az tény, hogy a transzilvániai vaját ma már külföldre is szállítani tudják, leghalább olyan gyönyörűséget kell okozzon, mint a legélvezetesebb művészi élmény. A gazdasági szervezettség lüktető életet, eleven erőt jelent, amely kisembereinket öntudatosakká teszi és teret ad anyagi helyzetük feljavítására.

Ezért foglalkozunk lapunk vezető helyén a Szövetségi Kiállítással. Azt a tanulságot vontuk le az itt látottakról, hogy a szövetségi munkát céltudatos törekvések hatják át. Meggyőződünk arról, hogy ez a mozgalom lépésről-lépésre halad előre és városban, faluban egyaránt javít a kisemberek sorsán.

Erő van minden olyan alakulatban, amely a közösség érdekeit függetlenné tudja tenni a politikai érvényesüléstől. Ilyenformán elsőrendű fontosságúnak tartjuk a Gazdasági és Hitelszövetségek Szövetségének hivatását a transzilvániai közéletben. Tovább kell haladni a megkezdett uton, hogy az eddigi eredményekhez új sikereket és új eredményeket csatoljanak.

Nagyon jól tudjuk, hogy egy szemléltető kiállítás csak keresztmetszete a szövetségek munkájának. A részletek megismerése és méltánylása — újra hangsúlyozzuk — a szakemberek foglalkozási kö-

rébe tartozik. Mi azt láttuk a kiállításból, hogy minden város, vagy falu készítményeit jelző kiállító tábla mögött tömegek vannak. Dolgozó, munkásemberek, akik megértették az idők szavát. Akik tudják, hogy ezen az ősi földön komoly és tervszerű munkára van szükség, ha azt akarjuk, hogy magyar népünk megelégedett és boldog legyen. Álljon a szövetségi erő továbbra is ennek a szent célnak szolgálatába, amely minden igaz magyar embernek legőszintébb kívánsága kell legyen.

A Gazdasági és Hitelszövetkezetek Szövetségének kiállítása.

(A „Timpul“ 1938. július 4.-i számából.)

A háború utáni években az ardeali magyar szövetségi mozgalom ujonnan kezdett szervezkedni. Mindegyre több termelő- és hitelszövetkezet alakult, úgy a városokban, mint a falvakban. Azonban úgy látszik, hogy 1923-tól kezdve, ezen gazdasági szervezetek, előrelátván egy általános gazdasági krízisnek a következményeit, egyesültek azon célból, hogy jobban felkészüljenek arra, hogy megbirkózzanak egy esetleges abnormális állapottal. Így történt, hogy az ardeali szövetségek abban az időben megalakították a Gazdasági és Hitelszövetkezetek Szövetségét Cluj székhellyel. Ezen gazdasági és pénzügyi alakulat élén gróf Béldi Kálmán elnök és gróf Bethlen László vezérigazgató, valamint az ardeali gazdasági élet más reprezentatív személyiségei állanak. A vezetőségnek rendkívüli erőfeszítéseket kellett tennie, hogy a szövetségi intézményeket hivatásuk magaslatára emelje, hogy azok a köz- és magángazdasági céloknak hasznára váljanak.

Azon tény folytán, hogy a Szövetség Ardeal különböző részében alakult szövetkezeteknek biztonsá-

got nyújtott az érdekeik védelmében vívott harcban, a magyar szövetkezetek mind beléptek kötelékébe. Így 1937 december végén nem kevesebb, mint 458 tagszövetkezete volt a Szövetségnek, melyek közül 300 hitelszövetkezet, a többi pedig termelő szövetkezet.

Ebben az évben a Szövetség, mely működésének 15 évét töltötte, jubiláris közgyűlésével kapcsolatban szövetkezeti kiállítást rendezett, mely a cluji közönséget valósággal meglepte.

Azok, akik meglátogatták a kiállítást, igen kellemes benyomást szereztek a szép eredményekről, melyeket a szövetkezeti mozgalom elért és azon meggyőződésüknek adtak kifejezést, hogy ha így fognak dolgozni, rövid idő alatt megváltozik Ardeal gazdasági struktúrája. A kiállítás tartama alatt sok cluji egyetemi tanár és intellektuel látogatta meg a kiállítást. Az állam nagyon segítette a szövetkezeti mozgalmat azzal, hogy effektíve támogatta és megbizta a Szövetséget, hogy szervezze meg Ardealban a magyar szövetkezeteket.

Új lendülettel . . .

(A „Magyar Nép“ 1938. július 9-i számából.)

A Gazdasági és Hitelszövetkezetek Szövetségének közgyűlése évről-évre fokozódik jelentőségében. A konverziós törvény által okozott megrázkódtatás után a hitelszövetkezetek újjáéledtek, részben pedig olyan új munkakör betöltésére vállalkoztak, amely a magyarság gazdasági életének fejlődésére nézve nagyon fontos. A folyó évi közgyűlés elé különösen nagy várakozással tekintett a magyarság, mert a közgyűléssel kapcsolatban a Központ kiállítást is rendezett. A másik nagy érreklóddal várt eseménye volt a közgyűlésnek a tejszövetkezeti telepek munkásságának méltá-

tása. Ezek mellett még két igen nagyfontosságú dolog is szóba került a közgyűlésen. Gróf *Béldi Kálmán*, a szövetség elnöke megnyitó beszédében rámutatott arra, hogy milyen nagyfontosságú volna a magyarság számára egy központi *gazdasági tanács* felállítása. Gróf *Béldi Kálmán* kifejtette, hogy ennek komoly értéke volna, mert biztosítani tudnók a gazdasági tanácson keresztül összes közgazdasági természetű intézményeink együttműködését és így nagymértékben fokoznók tevékenységünk hatályosságát. A másik fontos kijelentés is a Szövetség elnökének ajkáról hangzott el. Kijelentette hogy a *Hangya* fogyasztási és értékesítő szövetkezettel való testvéri együttműködést szükségesnek tartja és örömmel üdvözölte annak új elnökét, akinek személye biztosíték a zavartalan együttműködés megteremtésére.

Az általános érdeklődés mellett lefolyt közgyűlésen bebizonyosodott, hogy a hitelszövetkezeteknél megindult a pénz vérkeringése és hogy a szövetség kiváló ellenőri gárdája mindent megtesz, hogy a falusi szövetkezetek ügyét előre vigye.

A közgyűlésen elhangzott jelentésekből és felszólalásokból gyönyörűen domborodott ki az óriási érték, amit a Târgu-Mureş-i és a Duca-i tejfeldolgozó telepek jelentenek népünk részére.

Beszédes számok bizonyították a közgyűlésen, hogy a székelyek által lakott vidékek *fakitermelésére* nézve milyen óriási előnyt jelent a szövetkezeti szervezet. Jól megszervezett keretek között könnyebben és jobban lehet a fát termelni és feldolgozni. Mind a tej-, mind a fatermelés és értékesítés terén elért eredményekről gazdag és szemléltető bizonyosságot szolgáltatott a jól sikerült kiállítás. Nagyon szép anyagot mutattak be a vidéki szövetkezetek s szép táblázatok, ki-mutatások tanusították a szövetkezeti eszme térhódítását.

Testet öltött az eszme.

Irta: *Dr. Szász Ferenc.*

(Mezőgazdasági Szemle 1938. évi július havi számának vezércikkéből.)

Ha végignézzünk húsz esztendő gazdasági életünkön, annak hullámzásában többször váltakoztak a magas és mély pontok. Sok örömet és szomorú pillanatot értünk meg ennek hatása alatt! A gazdasági élet jóra, vagy rosszra fordulása kisebbségi sorsban különös jelentőséggel bír, mert a nemzettagok életerejét erősíti, vagy gyengíti. A kisebbségi élet gazdasági, erkölcsi és művelődési színvonalának első fokon kizárólagos irányítója *a népben rejlő gazdasági erő.*

Hogy ezt az erőt hogyan kell a lelkekből életre kelteni és hogy miképpen kell helyes formájúvá gyúrni, annak sok módja és sok eszköze van. Ha a gazdasági élet lüktetéséből levont tanulságokat nézzük, meg kell állapítanunk, hogy *a céltudatosan és szakszerűen végzett csendes munka az alkotó tevékenység előfeltétele.* A gazdasági élet mezején állandó érdekösszeütközések harcolnak egymással, és a hangozó szűz, ha dicsérte ha ostromozó bírálata, sok bajnak válhatik forrásává. Mondhatnám, hogy a gazdasági harcot lélektani pillanatban, lélektani alapon kell megvívni és akkor a gazdasági élet harci eszközei rendkívül nyernek hatékonyságukban s a munka eredménye nem marad el!

Igy fogta fel küldetését és így vívta meg harcát az utolsó két évtized alatt a *Gazdasági és Hitelszövetkezetek Szövetsége.* Munkájában testet öltött a szövetkezeti eszme. Ma már ez a gyönyörű intézmény gazdasági életünk legfontosabb tényezőjévé vált, nemcsak eszmeileg, de eredményein át, a való életben is.

Ezért a Gazdasági és Hitelszövetkezetek Szövetségének közgyűlése évről-évre nyer jelentőségében. A

konverziós törvény által okozott megrázkódtatás után a hitelszövetkezetek újjáéledtek, részben pedig olyan munkakör betöltésére vállalkoztak, amely a magyarság gazdasági életének fejlődésére nézve elhatározó fontosságú jelentőséggel bír. A folyó évi közgyűlés elé különösen ezért tekintett nagy várakozással a magyarság. A közgyűléssel kapcsolatban a hitelszövetkezeti központ kiállítását is rendezett. A másik nagy érdeklődéssel várt eseménye volt a közgyűlésnek a tejszövetkezetek és központi feldolgozó telepek munkásságának a méltatása. Ez meg is történt és örömmel kell megállapítanunk, hogy a megkezdett úton nagy lépésekben tör előre szövetkezeti mozgalmunk.

Az egyesülésben rejlő erő.

(A „Jóestét!” 1938. június 29.-i számából.)

A Gazdasági és Hitelszövetkezetek Szövetségének Szövetkezeti kiállítása a szövetkezeti eszme széles körben való terjedtségét bizonyítja és azt, hogy a szövetkezeti mozgalom élénk visszhangra talált a falvak népének lelkében. A Gazdasági és Hitelszövetkezetek Szövetsége alig másfél évtized leforgása alatt és mostoha körülmények között építette ki, a ma már jelentős szövetkezeti hálózatát, tömörítette a szétszórt erőket és a különböző termelő, fogyasztási, értékesítési, erdészeti és tejszövetkezetek létesítésével biztosított lehetőséget a falvak lakossága részére, hogy termékeiket feldolgozva, azt olyan áron értékesítsék a fogyasztó piacokon, amely árak arányban is vannak a kifejtett fáradtságos munkával, azzal a szövetkezeti tevékenységgel pedig jelentősen gyarapítsák a nemzeti vagyonállományt.

Gazdasági tanács tervét vetette fel gr. Bélydy
Kálmán a G. H. Sz. jubileumi közgyűlésén.

(az „Erdélyi Szemle“ 1938. évi 7—8. számából.)

A szövetkezeti eszme jelentőségéről s az ezzel kapcsolatos munka nagy horderejéről, azt hisszük, nem kell sokat beszélnünk. A transzilvániai magyarság már kezd tudatára ébredni a szövetkezésben rejlő közös erő megdönthetetlenségének s e közös erő nagyon sokfelé ágazó hasznosságának. Bár igazán csak a kezdet elején vagyunk még abban a munkában, amit a szövetkezeti életnek ki kell fejtenie, az utóbbi években tett haladás bizonyosság amellett, hogy a gondolatot már szívébe fogadta a magyarság s annak hatóerejét felismerte, következetesen igyekszik azt továbbfejleszteni, továbbterjeszteni. Erről tett tanúságot a Gazdasági és Hitelszövetkezetek Szövetségének múlt hó 28-án tartott XV. jubiláris közgyűlése is, amelyet az unitárius püspökség disztermében tartottak meg s amelyen egész Transzilvániából nagy számban vettek részt a szövetkezetek kiküldöttjei.

A jubiláris közgyűléssel kapcsolatban a Katholikus Kör helyiségeiben szövetkezeti kiállítás volt. A kiállításon megjelentek úgy a hatóságok, mint a magyar társadalom vezetői. A szövetség ezen a kiállításon mutatta be tulajdonképpen, hogy mit dolgozott eddig. Az egyes kiállítók pompásan elrendezett anyag-gyűjteményeikkel élénken bizonyították, hogy a szövetség valóban érdemes tevékenységet fejtett ki s munkatermelése egyre szélesebb, egyre gazdagabb lesz.

A GAZDASÁGI ÉS HITELSZÖVETKEZETEK SZÖVET-
SÉGE JUBILEUMA ALKALMÁBÓL JELENT MEG
DR. OBERDING JÓZSEF GYÖRGY:

„AZ ERDÉLYI MAGYARSÁG
SZÖVETKEZETI MOZGALMA“

CIMŰ MUNKÁJA, MELY KISEBBSÉGI SZÖVETKEZETI
MOZGALMUNKAT TÁRSADALOMGAZDASÁGI SZEM-
PONTBÓL NÉZVE, GAZDASÁGTÖRTÉNETI ÉS STA-
TISZTIKAI FELDOLGOZÁSBAN ISMERTETI.

